

Nechutová, Jana

**[Langosch, Karl. *Mittelatein und Europa: Einführung in die
Hauptliteratur des Mittelalters*]**

*Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada
archeologicko-klasická.* 1991, vol. 40, iss. E36, pp. 166-167

ISBN 80-210-0887-3

ISSN 0231-7915

Stable URL (handle):

<https://hdl.handle.net/11222.digilib/108858>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

československých klasických studiích od konce XIX. století s těžištěm pochopitelně v období samostatné Československé republiky. Textová část obsahuje naše současná vědecká pracoviště i s adresami (str. 886), jména, základní osobní údaje a odborné zaměření českých a slovenských klasických filologů narozených v minulém století (str. 887-892) a rovněž jejich žáků a pokračovatelů. Podíl této, již plně československé generace na klasickofilologickém bádání je již vřazen do tematického seskupení děl v pořadí: ediční činnost, epigrafie a textová kritika (str. 895n.), lingvistika (str. 896-899), literární věda, filozofie a historie (str. 899-907).

Bibliografický soupis, který zabírá větší část Bartoňkovy práce (str. 909-982) a je seřazen podle autorů v jejich abecedním sledu, chce především ukázat cizině, jak úspěšně se československá klasická filologie včlenila do evropského bádání. Avšak jako cenné orientační východisko poslouží i samé československé vědě o antice, neboť naše Bibliografie řeckých a latinských studií v Československu, po úvodní Bibliografii českých prací o antice za léta 1775-1900 (Listy filologické LXX, 1946 a LXXI, 1947) a po dvou souborných soupisech za léta 1901-1950 a 1951-1960 vydávaná počínaje rokem 1961 každoročně, je pro rychlou orientaci již málo přehledná.

O málo později, než uvedený kongresový sborník vytisklo nakladatelství Giardini editoři e stampatori in Pisa, vydal Igor' A. L i s o v y j dvě bibliografické příručky: *Antičnaja istorija i kul'tura v ČSSR (1945-1985)*, *Kratkij bio-bibliografičeskij annotirovannij ukazatel'*, L'vov 1989, stran 102, a *Vyvčennja antyčnosti v Čechoslovac'kij socialističnijj respubliци*, Kyjiv 1989, stran 52.

Kdežto prvně uvedená, ruský psaná práce obsahuje stručné životopisy vybraných československých badatelů o antickém světě a jeho kultuře a výčet jejich hlavních publikací - u monografií se stručnou anotací -, je v práci psané ukrajinsky podán výklad v tematickém uspořádání látky. Referování I. A. Lisového o přínosu československé vědy od konce druhé světové války a upřímná autorova snaha o její pozitivní zhodnocení potěší všechny, jejichž badatelské výsledky jsou v uvedených přehledech zachyceny, i když by leckdo z takto početných vědců některé údaje doplnil. Ale i přes skutečnost, že I. A. Lisovij některé československé badatele snad z nedostatku místa nebo i z jiných důvodů opomenul, vykonal pro popularizaci československé vědy mezi východními Slovy velmi záslužný čin.

Josef Češka

Karl Langosch, *Mittelaltein und Europa: Einführung in die Hauptliteratur des Mittelalters*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, 1990, 306 str.

Po svém nanejvýš užitečném a dnes už běžně užívaném úvodu do studia středověké latiny (*Lateinisches Mittelalter*, 1988⁵) a zároveň se svou příručkou *Europas Lateinliteratur im Mittelalter - Wesen und Bedeutung* (Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, řada *Einführungen*) předkládá zájemcům jeden z nejkoušenějších a právem nejproslulejších žalců latinského literárního středověku Karl Langosch komplexní výklad o *Hauptliteratur des Mittelalters*; za tuto hlavní a výchozí literaturu považuje tu vrstvu evropského středověkého písemnictví, která byla psána v „otcovském“ jazyce středověku - v latině. (Langosch tuto funkci středověké latiny neopomíjí zdůrazňovat a svou teorii *Hauptliteratur* na ni vlastně buduje.)

Literatura středověku, a to nejen latinská, je zde probrána do r. 1200 - horní časová hranice tedy odpovídá té, již se přiblížil Max Manitius. Na druhé straně na počátku literárního vývoje latinského středověku stojí Langoschovi Boethius a Cassiodorus ve shodě s pojetím Traubeho a stejně jako u F. Brunhölzla. Toto období se pak rozpadá na tři periody - *Grundlegung, Aufbau,*

Vollendung, které jsou určeny jedním mezníkem v posledních desetiletích 9. století a druhým v poslední třetině století jedenáctého. V rámci těchto tří časových úseků se výklad dále dělí do pasáží podle chronologických, geografických a dalších kritérií - ke geografickým poznamenejme, že pro vrcholný středověk (*Vollendung*) pojednává autor o Anglii a Francii vzhledem k jejich politickým dějinám jako o jediném celku. - Jednotlivé chronologické oddíly přinášejí poučení též o literatuře v příslušných národních jazycích.

S česko-latinskou literaturou se mohou čtenáři seznámit nepříliš zevrubně v kapitole o písemnictví v tzv. okrajových oblastech Evropy (*Randgebiete*), která je součástí chronologicky posledního oddílu probírané látky. Tedy v oddíle *Vollendung* ve 2. kapitole, nazvané *Europas Randgebiete*, čteme na str. 167-186 o latinském písemnictví, vzniklém v 11.-12. století nejdříve v českých zemích, pak v Polsku, ve Skandinávii, v jižní Itálii a na Sicílii, v řecké oblasti, v arabských zemích a konečně na iberském poloostrově. Ačkoli jsou zde Čechy probírány jako první, je jim věnována jediná stránka textu (168), kde čteme stručně o václavských legendách Gumpoldově a Laurentiově, více pozornosti je zde věnováno Kosmovi. Zmínky o jiných výtvo-rech česko-latinské literatury můžeme najít ještě snad na dvou místech publikace (Canaparius, str. 104 a Gumpold, str. 137; na str. 168 přijímá Langosch hypotézu o Gumpoldově českém původu).

Autor považuje za důležitý úkol pro znalce latinského literárního středověku nejen studium, ale i šíření znalostí o latinské složce středověkých evropských literatur jak mezi vzdělaným publikem, tak mezi odborníky a badateli v národních literaturách. Je přesvědčen, že latinsky, „otcovskou řečí“, psaná literatura je ve středověku literaturou hlavní a výchozí (*Hauptliteratur*). Kritizuje stav, jež pozoruje u *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft*, kde ve třech svazcích, příslušejících středověku (Bd. VI-VIII, které přinášejí evropskou literaturu období cca 750-1500 s přelomy v polovině 11. a v polovině 13. století), jsou z 59 pasáží věnovány pouze čtyři výkladu o latinsky psaných výtvo-rech (viz recenzovaná publikace str. 6-7 a v poznámce *Literaturhinweis*). Situace, kdy je latinské písemnictví zanedbáváno ve prospěch tvorby v národních jazycích, není tedy jen znakem naší národní historiografie, u níž by bylo možno hledat klíč k tomuto stavu v původně obrozenecké kompenzaci nacionálního komplexu méněcennosti. V tomto smyslu je tedy Langoschova kniha nejen dobrým přehledem a příručkou (i když, žel, nemá aparát, jež potřebuje student i odborník, tedy poznámky a odkazy na literaturu), ale i výzvou k dalšímu rozvíjení latinské literární medievistiky a k popularizaci jejích výsledků.

Jana Nechutová

Josef Tříška, *Předhusitské bajky*. Praha, Vyšehrad 1990, 230 str.

Josef Tříška využil svých širokých znalostí, jež získal studiem předhusitské české, ale zejména latinsky psané literatury, a předložil je čtenářům ve čtrnácti kapitolách recenzované populární publikace. V úvodu se dozvíme, že jen velmi stručně, o školské tradici starší české literatury a o některých jejích jakoby námátkou vybraných žánrech, především však o bajkách jakožto alegorických zpracováních přírodních typů.

Jednotlivé kapitoly jsou většinou složeny tak, že po krátkém sumarizujícím úvodu následují pokud možno charakteristické ukázky, někdy v celcích výběru z významnějších anonymních středověkých literárních produktů, jindy podle autorů. Velmi často se objevuje Klaret, zejména se svým Fyziologárem a Exemplářem. Novou radu považuje přítom Tříška za anonymní skladbu, autora Smila Flašku za fingovanou postavu, naopak Quadripartitus, o jehož autorství byly vysloveny i velmi odlišné názory (Jar. Ludvíkovský), prohlašuje opětovně za práci Řehoře